

QUÈ CAL SABER?

PER LA CANDELERA...

"Per la Candelera, ous a la carrera", diu el refrany, fent referència a l'augment en el nombre d'**ous** que fan o **ponen** (noteu el verb **pondre**, no *posar*) les gallines quan el dia comença a allargar-se.

Un mot tan breu com **ou** pot crear confusió quan s'empra en biologia, perquè és una paraula polisèmica. L'**ou** és la cèl·lula que resulta de la **fecundació** (no *fertilització*) d'un **gàmeta** femení, o **òvul**, per un de masculí, o **espermatozoide**. L'**ou** també s'anomena, en aquest sentit, **zigot**. De l'**ou**, per divisions cel·lulars continuades, se'n derivarà un organisme nou. Actualment, les tècniques de **clonatge** permeten obtenir un **ou** o **zigot** sense **fecundació** prèvia, per fusió d'una **cèl·lula no germinal** amb un **oòcit -cèl·lula diploide** que, per **meiosi**, dóna lloc a l'**òvul**- del qual hom ha eliminat el nucli. Però, **ou**, per extensió, també designa un **gàmeta** femení no fecundat, és a dir, un **òvul**, i també el producte de la **fecundació** en les fases inicials del seu desenvolupament.

Segons els diccionaris, en els ocells, hom anomena **ou** l'embrió envoltat de líquids nutritius (**rovell i clara**) i d'una **closca** calcària. Emprat absolutament, el mot **ou** designa específicament l'**ou de gallina** usat com a aliment, que normalment no està fecundat. Per extensió, **ou** és també el producte de la fecundació d'altres grups d'animals, com ara els rèptils, els amfibis (no pas anfibis), els peixos, els insectes i els crustacis. En els mamífers, especialment en l'espècie humana, i en llenguatge vulgar, **ou** és sinònim de **testicle**.

Diversos bolets que en una fase immadura tenen forma d'**ou** i coloració blanca han incorporat el mot **ou** al seu nom: **ou del diable** (*Phallus impudicus*), **ou del diable violaci** (*Phallus hadriani*), **ou del diable petit** (*Mutinus caninus*) i l'apreciat **ou de reig** -o solament **reig**- (*Amanita caesarea*).

Finalment, el mot **ou** ha originat també locucions i frases fetes. Hi ha qui en tot **troba pèls als ous** (cerca pretextos fútils), qui mai **no surt de l'ou** (no adquireix prou experiència) i qui intenta entrar en un lloc que **està ple com un ou** (és a dir, ple de gom a gom).

Comissió de Lexicografia de la Societat Catalana de Biologia

Amb la col·laboració del TERMCAT